

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۲/۵

تاریخ پذیرش نهایی: ۹۰/۳/۲۱

صمد سامانیان^۱، محمود میرعزیزی^۲، ابوالفضل صادقپور فیروزآباد^۳

تأثیر عکاسی معماری بر نقاشی روی کاشی‌های نقش برجسته تالار اصلی کاخ گلستان^۴

چکیده

در دوره قاجار که یکی از مهمترین و پر فراز و نشیب‌ترین دوران حکومتی در ایران است، نقاشی روی کاشی دچار تحولات گسترده‌ای شده است. بخشی از این تحولات که با ورود عکاسی به ایران آغاز می‌گردد، زمینه‌ای را برای تأثیرپذیری از این هنر نوظهور فراهم می‌نماید. کاخ گلستان به‌عنوان مرکز حکومتی شاهان قاجار، جلوه‌گر عالی‌ترین نوع هنرهای این دوره بوده است. هنرمندان سعی می‌کردند زیباترین هنرها را در این مکان به منصفه ظهور برسانند و نمونه عالی این هنرها، هنر کاشی‌کاری و به‌خصوص نقاشی روی کاشی‌های نقش برجسته است که در تالار اصلی این کاخ قابل مشاهده است. هدف این مقاله یافتن تأثیر هنر عکاسی، بر نقاشی روی کاشی‌های نقش برجسته تالار اصلی کاخ گلستان است. در این پژوهش نمونه‌هایی از تصاویر عکاسی شده در دوره قاجار و کاربرد این تصاویر به‌عنوان الگوی طراحی برای هنرمند کاشی‌کار به‌صورت مقایسه‌ای مورد بررسی قرار می‌گیرد. با بررسی تأثیر عکاسی بر کاشی‌های سرسرای تالار اصلی کاخ گلستان چنین برداشت می‌شود که بیشترین تأثیرپذیری از عکس‌هایی با موضوع بناهای تاریخی، مناظر طبیعی و شخصیت‌های قاجاری است. همچنین تأثیر عکاسی به‌عنوان ابزار تبلیغی جدیدی در اختیار دربار قرار گرفته، باعث نفوذ بیشتر شاهان در بین طبقات جامعه گردیده است. روش تحقیق توصیفی - تحلیلی بوده و شیوه گردآوری منابع به صورت میدانی و کتابخانه‌ای است.

کلیدواژه‌ها: قاجار، کاخ گلستان، تالار اصلی، نقاشی روی کاشی، عکاسی.

۱. استادیار گروه صنایع دستی، دانشکده هنرهای کاربردی، دانشگاه هنر، استان تهران، شهر تهران (نویسنده مسئول)

E-mail: samanians_s@yahoo.com

۲. کارشناس ارشد صنایع دستی، استان تهران، شهر تهران

E-mail: tirdad193@yahoo.com

۳. کارشناس ارشد پژوهش هنر، استان تهران، شهر تهران

E-mail: asakasfgm@yahoo.com

۴. این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد محمود میرعزیزی به راهنمایی دکتر صمد سامانیان با عنوان «تحلیل ساختاری نقوش کاشی‌های نقش برجسته تالار اصلی کاخ گلستان» است.